

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 20.— Coz.
Pe jumătate an 14.—
Pe 3 luni . . . 7.—
Pe o lună . . . 2.40
Pentru România și străinătate:
Pe un an . . . 40.— franci
Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

REDACTIA

ADMINISTRAȚIA
Strada Zrinyi N-rul 1/a
INSERTIUNILE
se primesc la administrație.
Mulțumite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fil.
Manuscrise nu se în-
napolază.

ROMÂNUL

Reforma învățământului secundar.

Arad, 26 Sept.

De vre-un an de zile încoace ziarele aduc mai dese știri despre lucrările inițiate de ministru al instrucției publice, dl Iankovich, pentru o reformă a învățământului secundar. Comisiunea emisă în acest scop lucrează pe baze largi, și unele rezultate ale ei au ajuns și la cunoștința publicului.

Fără îndoială că reforma urmărită va însemna, atunci când se va face, un progres față de starea de astăzi a învățământului secundar, în multe privințe cu totul osificat.

Profesorii unguri se agită foarte viu în chestiunea reformei. Mai multe Asociații de ale lor s'au adresat cu memorii dlui ministru, cerând ca cu prilejul reformei să se ia în considerare punctele de vedere ale lor. Ba chiar și societăți la aparență străine de problemele învățământului, s'au adresat în același sens dlui ministru. Așa societatea regnicolă a medicilor a cerut ca Igiene să se predea pe baze mai largi în licee, decât până acum, când ea e un biet studiu extraordinar, iar societatea stenografilor a cerut ca stenografia să se introducă și ea în liceu ca materie obligată.

Avem și noi Români patru licee și un gimnaziu în țara noastră. Se vor fi interesat susținătorii acestora ca în cadrul reformei să se țină cont și de punctele noastre de vedere? Căci oricât de multă încredere am avea la reforma urmelor (?) în capacitatea pedagogică a membrilor comisiunei, considerând că între aceștia nu e nici un Român precum nu există

un Român nici în consiliul regnicolar al învățământului — trebuie să ne dăm seama că această comisiune nu va fi condusă de punctele noastre de vedere și nu va avea în considerare nici starea din trecut și de astăzi a școlilor noastre secundare, nici trebuințele viitoare ale lor. Se impune deci dela sine datoria ca noi să studiem reforma învățământului din punctul nostru de vedere și părerile noastre să i le aducem cât mai curând la cunoștință dlui ministru pentru a ține cont de ele la reforma întregului învățământ secundar.

Susținătorii școalelor noastre secundare, durere, nu s'au gândit până acum la acest lucru. Dar poate că nici acum nu e prea târziu. E bine, totuși, că lucrul acesta a fost pus în discuție, de către secția școlară a „Asociațiunii”. Ce e drept, la apelul secției n'a răspuns decât corpul profesoral dela liceul din Brașov, dar aceasta nu schimbă întru nimic chestiunea însăși. Raportul acestui liceu, adus în discuție în ședința dela 30 Iunie a secției, cuprinde lucruri cu mult prea importante, decât să se fi putut lua deocamdată vre-o hotărâre meritorică cu privire la singuraticile puncte ale lui. Dar secția și-a dat seama de importanța chestiunii din punctul de vedere al intereselor noastre, și a decis ca aceasta să fie relegată din nou liceelor noastre, cari să fie rugate a se pronunța cât mai curând asupra hotărârilor corpului profesoral din Brașov, și a delega câte un reprezentant la ancheta ce va avea să se țină, și în care, pe baza rapoartelor tuturor celor cinci școli, se va redacta un memoriu care va fi înaintat dlui ministru. S'a zis că acest memoriu să se înainteze prin conzistoriile metropolitane, dar

părerea noastră e că prin acestea numai s'ar amâna și s'ar încurca lucrul. După cum societatea medicilor și a stenografilor au putut înainta direct memorii dlui ministru, credem că ar fi mai bine ca și memoriul din chestiune să se adreseze din partea secției școlare direct dlui ministru, rămânând ca conzistoriilor să li se aducă numai la cunoștință cele făcute.

Dăm aici hotărârile corpului profesoral din Brașov, așa cum la găsim tipărite în „Raportul către ședința secției școlare, ținută la 30 Iunie v. 1914 (pg. 17):

„Conferința recunoaște și din parte-i necesitatea reformei sistemului actual al învățământului secundar. Și deoarece scopul învățământului secundar încă nu poate fi altul, decât pregătirea pentru trebuințele de mai târziu ale vieții cu specială considerare la facultățile individuale ale fiecărui elev. — conferința crede, că la reforma ce se intenționează, ar trebui să se țină seamă și de următoarele desiderate:

a) Școala medie în primii patru ani să aibă un tip unitar și comun pentru toți elevii. Acesta va fi cursul inferior. În acest curs între materiile de învățământ să se admită și limba latină, însă începând numai din clasa III-a. Cursul superior va fi bifurcat, având două secții: una clasică și una reală.

b) În ceea ce privește în special învățământul limbei latine, reforma se va face potrivit principiilor mai nouă de reformă, și anume în cursul inferior se va adopta și pentru limba latină metoda direct, luându-se ca bază manuale, cari să trateze un material sistematic și unitar și potrivit vârstei elevilor (icoane din viața unui tânăr roman de 13—

Copii de pe natură.

(Scopuri... mai înalte.)

A. (Om politic, trecut de vrâsta jumătate; bine zidit, cu o deosebită mulțămire pe față, în ochi.) Îmi pare foarte bine c'ai venit, că m-ai ascultat.

B. (Tânăr ca de douăzeci și doi de ani și svelt, ras nap, cu priviri agere, cercetătoare, după sticlele ochelarilor.) Se putea să n'ascult invitarea d-voastră? Mă simt deosebit de onorat...

A. (Intrerupându-l.) Lasă asta, în sinceritatea d-voastră, a tinerilor nu mai ne putem încrede așa de ușor. Deși, spunând adevărul, cu adevărat ar trebui să te simțești onorat. Noi, domnule...

B. (Intrerupându-l.) Mă rog! Sunt foarte convins că-s învrednicit de-o cinste deosebită.

A. Dumneata ai scris informația aia?

B. Da, eu.

A. Poftim! Și asta e o calitate a tinerimii de azi: vorbește fără nici un încunjur, fără nici o considerație.

B. Bine, domnule, ai preferi să te înșel, să neg? Sunt mai vrednici oamenii cari aruncă responsabilitatea în spatele altora?

A. Nu, s'ar cuveni însă puțină considerație când vorbești cu un om de seama mea. După ce dumneata regreti ce-ai făcut, puteai să-mi răs-

punzi: „Din nenorocire ai găcit, domnule; da, eu am fost nenorocitul care am trimis știrea la gazetă”.

B. Dar eu nu regret nimic, domnule.

A. Nu regreti?

B. Și nu mă simt de fel nenorocit.

A. Și asta-i o calitate a tinerimii de azi: îi place să fie vitează, oțelită.

B. Eu mi-am făcut datoria, și nimic mai mult. N'am pentru ce să mă simt nenorocit.

A. Ce datorie?

B. Datoria mea de cronicar cinstit și conștiințios.

A. Ce vorbești dumneata de datorie? Și dumneata ce-i datorința.

B. Așa cred.

A. Iar eu cred că n'ai de unde ști. Datorința e ceva așa de înalt, așa de înalt. Dumneata ești prea tânăr ca să poți pricepe; îți lipsește experiența vieții.

B. Mie dimpotrivă mi se pare că e de ajuns să ai conștiința ca să-ți cunoști datorința. Ea ne spune fiește căruia ce trebuie să facem și ce nu.

A. Mă gândeam eu că n'ai de unde pricepe un lucru așa de mare. Sunt, domnule, lucruri rele din punctul de vedere al conștiinței, pe care, însă totuși trebuie să le facem, ba e și folositor să le facem.

B. Și, pe ce se razimă astfel de fapte? Cine le legitimează?

A. Scopurile mai înalte.

B. Scopurile mai înalte?

A. Da, tinere.

B. Și, te-aș ruga să-mi spui: cari sunt acelea? Ce-s acelea?

A. (Superior.) Dacă nu ști ce va să zică scopuri mai înalte, ar fi bine să-ți frângi condeiul, să nu mai trimiți nici un șir informativ din orașul nostru la gazeta duminicală. Scuză-mă, dar îți bagi nasul unde nu-ți fierbe oala! Induci lumina în eroare cu privire la unele fapte mari din punctul de vedere al scopurilor mai înalte, fapte bagatelizate, ce zic, chiar batjocorite de dumneata.

B. Vrei să înțelegi, desigur, ceea ce am scris în cronică trecută despre dumneavoastră.

A. Nesmintit.

B. (Gata de plecare.) Eu nu pot legitima nici cum faptele d-voastră relevate de mine. Susțin și acum că nu-s compatibile cu numele d-voastră de român bun, ba chiar de frunțas politic în orașul și județul nostru. Dacă m-ai chemat numai pentru ca să-mi spui în față ofense, îmi pare foarte rău, și pentru mine și pentru d-voastră. (Se închină.)

A. Stai, prietene, stai să ne înțelegem. Asta-i iar o calitate a tinerimii de acum că numai decât îi sare țandăra. Hei, să ne fi ofensat și noi, generația mai veche, de orice vorbă, unde-am fi astăzi? Unde-ar fi carul politiceii noastre? Ar

15 ani), iar în cursul superior clasic se va stăruie mai mult asupra istoriei culturale a poporului roman, stabilindu-se pretutindenea legătura cuvenită cu prezentul.

c) Să se institue la început o clasă pregătitoare, în care să se facă tranziția între școala primară și școala medie.

d) Să se introducă lucrul manual și în genere să se stăruie mai mult asupra dezvoltării facultăților tehnice ale elevilor, obișnuindu-se la munca practică și activitate independentă (școala activă).

e) Să se dea mai multă importanță geografiei.

f) În ceea ce privește examenul de maturitate o parte a conferinței este pentru suprimarea acestui examen. Altă parte a conferinței e de părere, ca examenul de maturitate să se mențină, însă dându-i-se o formă mai rațională. — În legătură cu toate acestea:

g) Să se reformeze și pregătirea (calificarea) profesorilor, mai ales a celor de științele reale, în direcție practică”.

Aceste 7 puncte stabilite la Brașov merită să fie discutate cu toată seriozitatea. De sigur că va bate la ochi în special propunerea de a se începe limba latină numai în cl. III. E întrebare, dacă ceea ce pentru Unguri în acest punct e un avantaj, poate să fie un avantaj și pentru noi, cari suntem un popor romanic.

Raportul dela Brașov va trebui, de sigur, completat și cu alte chestiuni dintre cari semnalăm din parte-ne numai trei. Se știe că în clasele superioare ale liceului din Beiuș și Năsăud unii elevi urmează în locul limbei grecești, studii suplinoare de limba grecească. Ei bine, la Beiuș și la Năsăud aceste studii se predau în ungurește, ceea ce e o anomalie. Înțelegem ca Ungurii să nu învețe grecește, ci ungurește istoria artelor și a civilizației grecești, dar nu înțelegem ca Românii să renunțe la limba grecească de dragul celei ungurești. Să se ceară deci ca studiile suplinoare să se predea românește, sau dacă nu să se ștergă cu totul, ca la Brașov și la Blaj.

O altă chestiune e aceea a limbilor *mother-tongue*. E o plângere tot mai deasă de câțiva ani că elevii cari intră în licee știu tot mai

slab limba cea mai modernă pentru ei: limba românească. Aceasta din cauza surmenajului păgubitor din școala primară, unde elevii sunt omorâți cu limba maghiară. Momentul acesta credem că trebuie neapărat relevat în memoriul ședinței școlare pentru ca d. ministru să aibă cunoștință de el și înainte de ce s'ar gândi la predarea limbei germane, să facă ca să ni se dea posibilitatea de a ne învăța temeinic limba în care ne vom câștiga întreaga culturală morală și intelectuală.

A treia chestiune privește *învățământul istoric*. Se învață în liceele noastre istoria tuturor neamurilor de pe suprafața pământului, afară de istoria neamului nostru, care ar trebui să se învețe mai temeinic decât istoria oricărui alt popor.

Anomalia de astăzi trebuie înlăturată asigurându-i-se istoriei românești rolul care i se cuvine.

Sperăm că liceele noastre vor îmbrățișa cu interes problemele atinse aci și vor face să se audă glasul nostru acolo unde trebuie.

În tot cazul, ar fi o greșală dacă liceele noastre s'ar mulțami să aștepte impasibile reformarea dlui ministru, lăsând ca să se legifereze și de astădată *de nobis sine nobis*.

Simion Bărnuț ca educator

— Câteva din ideile și din faptele lui. —

(Sfârșit).

Dar Simion Bărnuț nu ne-a lăsat numai idei ci și pilda unei vieți de înaltă valoare educativă. Ideile, după trecere îndelungată de timp și prefaceri mari sociale, pot deveni inaccesibile urmașilor; când însă o viață de om li s'a închinat odată cu credință neșrămutată, aceasta rămâne o învățătură netrecătoare pentru toate timpurile și pentru ori ce suflet omenesc. Poate privi cu deplină încredere în viitorul său numai poporul acela care-i în stare să ridice în clipe hotărâtoare astfel de caractere devotate, nu numai calculatori reci ai problemelor lor politice. Bărnuț a fost un

astfel de caracter devotat ideilor lui, pe cari le-a prefăcut în credințe.

Încă din fragedă tinerețe acest elev distins al școlilor ungurești, cu firea senzibilă și meditativă, a simțit, deodată cu superioritatea însușirii lui, nedreptatea disprețului pe care o mentalitate îngâmfiată îl aruncă în fața neamului său, a cărei superioritate etnică o constată cu mândrie tot mai adâncă și mai răsvrătită. Întors cu inima plină de acest sentiment, în lumea românească a școlilor din Blaj, peste cari străjula încă amintirea lui Șincai, din frământarea, care nu-i mai lasă odihnă, o convingere se lămurește tot mai luminoasă și mai hotărâită: *Natura e dreaptă și consecventă cu sine. Ea înzestrează neamurile cu tot ce are mai scump între darurile ei; legile ei impun tuturor datorința să le respecte. Ori ce stare de lucruri, dacă nu se împacă cu acest principiu, e o încătușare a legilor firii, un păcat împotriva voinții lui Dumnezeu. Deodată cu această convingere, în sufletul lui Bărnuț se ridică puternic sentimentul, care umplea nelămurit toate sufletele românești în atmosfera mocnită de apăsare: dorul după o stare de libertate și de demnitate omenească deplină, a cărei împlinire el o socotea posibilă numai în formele de viață națională. Atunci va fi luat Bărnuț hotărârea sfântă de a-și închina viața neamului său, prea răbdător și prea plecat pentru noblețea firii sale, ca să trezească într'însul „conștiința cea căzută și răstăcită”.*

În 1832 i s'a încredințat predarea istoriei universale și a filosofiei la gimnaziul din Blaj. Ave astfel întâia oară satisfacția de a-și exprima — în cadrul acestor studii — de pe catedră convingerile. Că aceasta n'a fost mică ne-o dovedește hotărârea lui de mai târziu de a părăsi postul onorific de cancelar consistorial, în care fusese numit, și a se întoarce între elevii lui în scundele încăperi de prelegeri.

Pe vremea aceasta — era anul 1839 — mulțumită unor profesori ca Bărnuț, Bariț, I. Russu, între tinerimea școlară din Blaj se simțea o mișcare tot mai vie și tot mai multă preocupare pentru problemele mari ale existenței noastre. Mulțime de tineri cari se strâneau în seminarul din Blaj dela școli ungurești, aduceau spiritul agitat, care stăpânea de mult în acele școli, pentru ca să-l întrebuințeze în căutarea nevoilor noastre. Încă din 1833 clericii au improvisat o trupă de diletanți ridicând, din contribuții benevole, prima școală românească ardeleană, pe care se reprezentau în fața unui public restrâns, piese ocazionale în limba noastră care altcum nu avea cinstea de a fi rostită — alături cu latina și cu cea ungurească — în școlile din Blaj. „Tot în acei ani începură să se strecoare și produse literare române din țara vecină, cu toată privegherea cu ochi de vultur a vameșilor” ne spune Bariț. Venia la Blaj — ca scrisoare cu porto ridicat — și câte o revistă de

fi rămas de mult înglodat undeva, n'ar merge înainte, ca acum.

B. Și dumneata crezi că merge carul împins înainte de fapte făcute din... scopuri mai înalte? Prin fapte ca cele scrise în corespondența mea?

A. Să ne înțelegem, prietene. Ce rău afli dumneata în faptul că eu figuez între inițiatorii petrecerii aceleia străine? Am venit să-ți cer fracul dumnitale sau a altuia? Am despoiat pe cineva de vr'un drept al său?

B. Ai spart solidaritatea Românilor din oraș. Ști bine că s'a dat de trei ani lozincă: „Noi cu noi și ei cu ei”.

A. Să zicem că ai dreptate. Și ai, dacă nu te gândești mai departe, și dumneata nu te gândești la scopurile mai înalte cari m-au îndemnat să iau parte la petrecerea aceea. Nici dumneata, nici ceilalți nu pricepeți aceste scopuri.

B. Intr'adevăr nu le vedem, și mi-ar plăcea mult să mă luminezi.

A. (Zâmbind superior.) Vezi asta era drumul cel drept și înainte de-a scrie la gazetă. Totul, în lumea asta, atârnă dela lumina în care vedem un lucru. Ascultă deci. Noi, aici, suntem o mână de oameni. Din puterile noastre nu putem face nimic.

B. (Atent.) De pildă, ce nu putem face?

A. Nu putem pune un român nici în cea din urmă slujbă; străinii, la votare ne majorizează.

Și ne vor majoriza și peste cinci și peste cincizeci de ani. Cu puterea, domnule, nu putem face nimic. Deci, omul care urmărește un scop mai înalt, începe să se gândească cum s'ar putea câștiga ceva, pentru binele populației românești din oraș, pe alte căi. Eu am băgat de seamă că „vorba dulce mult aduce”. Se înțelege că, apucând pe calea asta, trebuie să fi al dracului de diplomat ca să nu-ți cunoască planurile.

Mi-am zis deci: n'are să-mi pese de ce-or zice al noștri, la sfârșit vor vedea că muncesc spre binele lor. Cine ride la urmă, ride mai bine. Și, să zicem, am spart solidaritatea. Dar ști dumneata, în schimb, ce avem în perspectivă? Ajutor dela oraș pentru școala românească, umplerea unui post de medic orașenesc cu un român. Ce-mi pasă mie de ce spune lumea, de ce scrii dumneata la gazetă? Conștiința mea e liniștită, iar adevărații noștri oameni de seamă îmi vor da mie dreptate: ei pricep scopurile mai înalte. Să nu crezi că prin scârța-scârța dumnitale îmi voi pierde autoritatea! Te înșeli amar. Chiar ieri m-am întâlnit cu un bărbat fruntaș. Mi-a strâns mâna, m-a întrebat de sănătate. Vezi că nu s'a întâmplat nimic? Dela altul am căpătat azi o scrisoare confidențială. Ști cum începe: „Scumpul și prețiosul meu amic”. Și, nici nu se poate altfel, ei pricep ce înseamnă să fi om politic, să-ți ordonezi faptele din punctul de vedere al scopurilor mai înalte. Gălăgia ce-o faceți dumneavoastră la gazetă n'are efect decât în cei de seama d-voastră. Noi cei așezați, cel

cumintți poate nici nu le cetim, noi știm că tu gălăgia carul politiceii noastre nu se urmește din loc.

Dar se înțelege, eu nu te acuz prea grav pe dumneata. D-ta ești tânăr, iar gălăgia e o boală generală la tinerimea modernă. Așa-i că dumneata n'ai știut nimic din ce ni s'a pus în perspectivă pentru că eu am spart solidaritatea?

B. Ce-ai spus d-ta n'am știut, și nici nu cred să voteze orașul vre-odată ajutor pentru școala noastră. Dar... știu ce ți s'a promis d-tale.

A. (Svâcnind de pe scaun.) Mie? Căteți să-mi arunci o bănuială atât de gravă?

B. Nu-i bănuială. În două-trei zile vei căpăta slujba de avocat al județului.

A. (Rămâne pe-o clipă ca trăsnet, apoi revenindu-și în fire.) Ei bine, recunosc că aveți și dumneavoastră, tinerii o calitate, care însă nu vă servește spre cinst: simțul spionajului. De bună seamă însă că dumnitale nici prin cap nu-ți trece pentru ce vreau eu să ajung la slujba aceea.

B. Desigur din vr'un... scop mai înalt.

A. Da, tinere, înzadar zâmbesti. Eu suport zâmbetele d-tale, am suportat eu și altele pentru binele națiunii. Eu vreau să apăr interesele românilor din județul întreg, nu numai din oraș. Și, pentru scopul asta înalt voi suferi ori ce ris malițios, voi suferi orice.

B. Chiar și spargerea geamurilor dumnitale?

A. (Uimit.) Ce geamuri? Ce spui?

peste munți. „Dela 1838 înainte” zice tot Bariț „ținerimea începu să cetească ziare române”¹⁾

Atunci Bărnuz se hotărăște să facă o inovație în învățământul din gimnaziu. El începe să propună, pe răspunderea lui, studiile filosofice în limba română și le îmbogățește cu prelegeri de „drept natural”, prefăcând astfel „un studiu formal și mort în unul viu și-i dădea îndată prin puterea împrejurărilor toată aplicația practică, de mult așteptată”²⁾. Nu-i mirare că elevii lui, copiii de preoți și de țărani, sorbeau cu sete învățătura nouă. Dar tradiționala înțelepciune timidă a puternicilor din acest cuib de cultură românească nu se putea împăca nici acum cu avântul acesta tineresc, care creștea mereu sub ochii lor. Încă odată a avut ocazia să-și manifesteze energic credințele — în protestul de o energie și demnitate impunătoare, formulat în înțelegere cu ceilalți profesori sub prezidenția prepozitului Crainic și îndreptat împotriva proiectului de lege cu tendințe de desnaționalizare a dietei ardelene din 1842 — apoi neînțelegerile i-au oprit avântul. Peste patru ani profesorul Bărnuz e iarăș student sânguinos preocupat de îmbogățirea culturii sale și de propovăduirea crezului național printre alți studenți de neamul lui. Așa îl găsește — în Sibiu — anul 1848.

La vestea tulburărilor din afară Ungurii, pregătiți în școala culturii naționale la care învățau de mult, se ridică, într-o mișcare hotărâtă și intransigent națională, în toate orașele țării. La strigătul lor de: „libertate, egalitate, fraternitate”, înțelese numai pentru ei, între ei și împotriva ori cui li le-ar putea stănjeni cu alte aspirații de libertate, și mai îndreptățite, Românii răspund cu șovăieli. Unii se opun instinctiv, alții se retrag bănuitori, câțiva se lasă răpiți de farmecul acestor trei cuvinte nouă. Au fost și de aceia cari au crezut că, în astfel de împrejurări, cel mai bun lucru e să asigure Românii traiul cu posturi de funcționari, din cari se înfruptau numai străinii, Simion Bărnuz a fost unul dintre acei puțini cari nu se conduceau de impresia momentului ci de norme întemeiate pe înțelegerea adâncă a situației, și a nevoilor noastre. O rază mântuitoare de lumină a trebuit să fie atunci pentru mulți glasul hotărât, care spunea — în „Foaia pentru minte, inimă și literatură” — că mulțimea de sfaturi și de păreri șovăielnice și contradictorii pot folosi ceva în clipe ca acelea și cerea cu stăruință să „lasă cineva cu propuneri pozitive, limpezi, bine definite: „Veniți încoace, aci să stați, cutare să voiti, acestea să pretindeți înainte de toate”³⁾ Era glasul lui Bărnuz care întreba, și tot al lui era și răspunsul ce-l dădea peste câteva zile în proclamația redactată — după cum spune Bariț — „nu în ton rugător și termini umiliți” la cari alunecă atât de ușor ca-

pul plecat al Românilui „ci în termeni categorici de pretențiuni pătrunși de dreptatea cauzei lor”. Dacă Românii „au înțeles curând, că nu cererea de funcțiuni sărăntoace, ci cu totul alte probleme piramidali avea să deslege națiunea în acele zile”⁴⁾ se mulțumea fără îndoială și acestei proclamațiuni înmulțite și răspândite de studenți cu grabă în mii de exemplare prin toate ținuturile românești.

Începând cu cele dintâi zile de primăvară Blajul e mărturie celor mai înălțătoare manifestări a vredniciei poporului nostru. Țăranii din toate părțile se adună liniștiți, fără ură de clasă și fără lăcomia, pe care se aștepta toată lumea să o vadă la acești oameni lipsiți de veacuri până și de elementarele drepturi ale firii. Veneau cu singura dorință de a se bucura și ei de acum de libertate și demnitate deplină, ca oameni și ca Români. Celele lor înconjurau cu iubire înduioșătoare pe tinerii Români învățați cari s'au strâns de pe la toate școlile ca să le vorbească în graiul lor desprețuit despre dreptate și despre libertate națională. Bărnuz — cunoscut multora dintre țăranii veniți de prin satele vecine — e primit de mulțime ca un proroc al făgăduinții. Sosesc apoi zilele cari — neuitate pentru noi toți — pentru Bărnuz au fost celea mai strălucite din câte i-a dăruit soartea. Pe câmpia libertății toată nația românească din Ardeal s'a identificat sufletește și a consfințit cu jurământul ei principiul căruia el îi jurase credință de atâta vreme și i-o păstrase prin atâtea vicisitudini: libertate și solidaritate națională.

Viforul, care s'a deslășuit pe urmă, l'a aruncat peste hotară. Il vedem pribegind acum pe la universități străine, depărtate. Omul care a avut un rol de conducător în evenimente mari din viața unui popor, al cărui cuvânt îl ascultase cu pietate un neam întreg, asculta acum însuși, un student modest, prelegeri de filosofie juridică: obiectul favorit al preocupărilor lui. În 1854 își ia diploma de doctor în drept la Universitatea din Pavia. Din Viena, unde se întoarse, pornește acum urmând chemării ministrului de instrucție publică al Moldovei, ca să ocupe locul de profesor de logică la liceul din Iași. În același an ocupă catedrele de filosofie și de drept natural ale facultăților înființate prin stăruințele lui. Dela aceste catedre continuă Bărnuz să propage liniștit, dar neobosit, crezul lui. Convingerile tânărului profesor, cari au aprins inimile copiilor de preoți și de țărani veniți să primească lumină în orașelul de pe Târnave încât îi sorbeau cuvintele, câștigă acum bătrânului profesor de universitate admirația și iubirea țărilor moldoveni și fac prestigiul acestor facultăți. La anul 1860 Cuza Vodă, domnitorul și Românul cu inima înțelegătoare, ridică o instituție înaltă de cultură românească: universitatea dela Iași. Cine ar fi putut să simtă mai adânc importanța acestui moment și să găsească cuvinte mai calde pentru ridicarea solemnității lui decât sufletul mare al acestui conducător? „Științele” a zis atunci Bărnuz „sunt ornamentele păcii: învățați: iar când vă va chema la arme Alesul Națiunii, urmați-i cu bucurie, ca la o sărbătoare națională”⁵⁾. Inima înflăcărată de apostol al unui ideal ce-și așteaptă înfăptuirea, nu s'a răcit în pieptul bătrânului profesor nici după aceasta. El a devenit sufletul tinereii universității; apoi, când trupul sleit de puteri îl face să se dorească înapoi la pământul în care s'a născut „plecarea lui dintre școlarii cari îl respectau și îl iubeau are dărușia precării lui Lazăr spre Avrigul unde căuta un mormânt”⁶⁾.

Principiile lui Simion Bărnuz n'au avut norocul să găsească între elevii lui moștenitori capabili să le selecționeze și să le impună societății noastre. Conducătorii generației următoare din lumea noastră intelectuală preocupați de probleme cu alt caracter, n'au recunoscut sâmburele de adevăr din doctrina lui Bărnuz. „Criticele” dui T. Maiorescu spulberând argumentația sistemului de cugetare al lui Bărnuz, au îngropat sub ruine — în loc ca să desgroape — și temelii clădirii deși aceea era singura posibilă pentru viața noastră. Astăzi însă crezul național, întărit de jertele și succesele trecutului, propovăduit cu toată forța uriașă, morală și intelectuală, a celei mai depline personalități românești, străbate iar în largul lumii românești și chiamă pe toți câți au încredere în puterea neamului nostru la munca și la jertfa menită să trezească „conștiința cea căzută și ră-

tăcită a Românilor de pretutindeni”. În crezul acesta vorbește însuși glasul lui Bărnuz inimelor cari se deschid curate ca să se umple de amintirea vieții lui desfășurate în lumina aceluiaș ideal.

Asifel Bărnuz educatorul de suflete — propovădătorul de idei filosofice și de ideal național — ne îndreaptă atenția spre un adevăr evident astăzi: Principiul ajutorării de sine, a desfășurării tuturor forțelor neamului prin educație, prin cultură națională, care deșteaptă masele la viață conștientă și împrumută conducătorilor ei politici îndreptarea sigură în ori ce împrejurări; în lipsa căreia ori ce întâmplare neprevăzută aduce șovăieli și desorientare. Cel mai scump prinos, adus amintirii lui Simion Bărnuz e: să ne pătrundem de acest adevăr, ca nu cumva furtunile ce vin amenințătoare prea târziu să ne aducă în minte pilda Sfintei Scripturi despre omul nesocotit, care „și-a zidit casa sa pe nisip”.

D. Ioanoviclu.

O zi însemnată în Beiuș.

— Sfințirea edificiului celui nou al internatului „Pavelian” de băieți. —

Luni, în ziua de Sf. Maria mică (21 I. c.), după sf. liturghie ce-a ținut-o P. S. episcopul Dr. D. Radu pentru nou alesul cap al Bisericei, Papa Benedict XV, precum și pentru frații noștri cari sângeră în marile bătălii ce se dau pentru apărarea monarhiei noastre, a venit în procesiune solemnă, ca să sfințiască edificiul cel nou, ridicat în vara aceasta, pentru largirea internatului „Pavelian” de băieți.

Se va împlini în curând un sfert de veac, de când marele arhieru Mihail Pavel a ridicat pe cheltuiala sa acest internat, care adăpostea între zidurile sale, an de an, câte 150 de elevi. Fiindcă condițiile de primire și de viață în acest internat erau așa de favorabile, cum nu sunt în întreaga țară, numărul celor ce doriau să fie primiți în acest internat creștea din an în an. Cum însă încăperile existente erau prea strâmte pentru atâția elevi, P. S. Sa episcopul Dr. D. Radu a ordonat încă la sfârșitul anului școlar trecut începerea lucrărilor pentru largirea și mărirea internatului de băieți. Edificiul cel nou are un parter vast și două caturi, așa că internatul poate să cuprindă de aici înainte peste 200 de elevi. De acum fiii neamului nostru, cari vreau să învețe carte românească în acest modest orașel de școale, nu vor mai trebui să se ofilească în chiliuțele sărăcăcioase ale mahalalelor, nici să se năcăjiască în lungile serii de iarnă să-și învețe lecțiile sau să cetească la lumina focului sau la aceea a unui biet opaț, vor fi scutiți asemenea și de unele mizerii morale ce sunt în mod fatal legate de niște condițiuni de traiu așa de sărăcăcioase, căci internatul „Pavelian” de băieți, largit și mărit așa de frumos prin clădirile de astăvară, îi va putea adăposti pe toți.

Dar nu numai din punct de vedere material și sanitar e de mare însemnatate largirea internatului de băieți ordonată de P. S. Sa episcopul Radu, ci și din punct de vedere școlar e un fapt ce nu se poate aprea îndea-juns. E știut că elevii cari locuiesc în internate, grație conducerii înțelepte a superiorității lor, precum și grație spiritului de emulare nobilă care nu se poate să nu se nască într'un internat, spirit care odată deșteptat și bine îndrumat produce adevărate minuni, — sunt aproape totdeauna superiori elevilor „externi”. Și sunt superiori nu numai în studiile obligate, dat fiindcă aflându-se mulți elevi buni la o laltă se ajută frățeste la învățătura, ci și în lecturile private, precum și în alte prestațiuni artistice, științifice și literari. Mă gândesc aci

¹⁾ Bariț: „Părți alese din Ist. Tr.” I. p. 633.

²⁾ N. Iorga: „Istoria lit. rom.” în c. XIX. I. p. 300.

³⁾ v. Bariț: „Părți alese din Ist. Transilvaniei”, vol. I. pag. 84.

B. Geamurile pe cari va trebui să le illuminez.

A. Și pentru ce va trebui să le illuminez?

B. Măne va fi conduct cu torțe în cinstea deputatului guvernamental sosit în oraș. Și, condiția ca să ajungi la slujba ce dorești, e ca să-ți illuminezi geamurile.

A. (Inspăimântat.) Ce spui? Ce zici? Ai scris și la gazetă lucrurile astea? Așa prostie ai putut s'o crezi?

B. Încă nu, și chiar de aceea am grăbit să armez invitării dumnitale, să mă prezint aici și să-ți spun...

A. Că vei scrie la gazetă?

B. Ca să-ți cruți geamurile, iar eu să nu mai am ce scrie la gazetă.

A. (După un restimp de gândire.) Dar dacă în vederea scopului mai înalt ne-am putea înțelege? Să le spui dumneata că ce fac eu e, cum să zic, e numai teatru. Că scopul ce urmăresc...

B. (Eșind.) Da, le voiu spune și ăia mă vor pricepe: tot pentru un scop mai înalt vor fi sparte și geamurile dumnitale, măne seară.

I. Agârbișeanu.

⁴⁾ Bariț: „Părți alese din Ist. Transilvaniei”.

⁵⁾ Vezi: N. Iorga: Istoria lit. române în v. XIX. II. 300.

⁶⁾ N. Iorga: Ist. lit. rom. în v. III. epilog.

15 ani), iar în cursul superior clasic se va stăruie mai mult asupra istoriei culturale a poporului roman, stabilindu-se pretutindenea legătura cuvenită cu prezentul.

c) Să se institue la început o clasă pregătitoare, în care să se facă tranziția între școala primară și școala medie.

d) Să se introducă lucrul manual și în genere să se stăruie mai mult asupra dezvoltării facultăților tehnice ale elevilor, obișnuindu-se la munca practică și activitate independentă (școala activă).

e) Să se dea mai multă importanță geografiei.

f) În ceea ce privește examenul de maturitate o parte a conferinței este pentru suprimarea acestui examen. Altă parte a conferinței e de părere, ca examenul de maturitate să se mențină, însă dându-i-se o formă mai rațională. — În legătură cu toate acestea:

g) Să se reformeze și pregătirea (cualificația) profesorilor, mai ales a celor de științele reale, în direcție practică”.

Acste 7 puncte stabilite la Brașov merită să fie discutate cu toată seriozitatea. De sigur că va bate la ochi în special propunerea de a se începe limba latină numai în cl. III. E întrebare, dacă ceea ce pentru Unguri în acest punct e un avantaj, poate să fie un avantaj și pentru noi, cari suntem un popor romanic.

Raportul dela Brașov va trebui, de sigur, completat și cu alte chestiuni dintre cari semnalăm din parte-ne numai trei. Se știe că în clasele superioare ale liceului din Beiuș și Năsăud unii elevi urmează în locul limbei grecești, studii suplinoare de limba grecească. Ei bine, la Beiuș și la Năsăud aceste studii se predau în ungurește, ceea ce e o anomalie. Înțelegem ca Ungurii să nu învețe grecește, ci ungurește istoria artelor și a civilizației grecești, dar nu înțelegem ca Românii să renunțe la limba grecească de dragul celei ungurești. Să se ceară deci ca studiile suplinoare să se predea românește, sau dacă nu să se șteargă cu totul, ca la Brașov și la Blaj.

O altă chestiune e aceea a limbilor moderne. E o plângere tot mai deasă de câțiva ani că elevii cari intră în licee știu tot mai

slab limba cea mai modernă pentru ei: limba românească. Aceasta din cauza surmenajului păgubitor din școala primară, unde elevii sunt omorâți cu limba maghiară. Momentul acesta credem că trebuie neapărat relevat în memoriul ședinței școlare pentru ca d. ministru să aibă cunoștință de el și înainte de ce s'ar gândi la predarea limbei germane, să facă ca să ni se dea posibilitatea de a ne învăța temeinic limba în care ne vom câștiga întreaga culturală morală și intelectuală.

A treia chestiune privește *învățământul istoric*. Se învață în liceele noastre istoria tuturor neamurilor de pe suprafața pământului, afară de istoria neamului nostru, care ar trebui să se învețe mai temeinic decât istoria oricărui alt popor.

Anomalia de astăzi trebuie înlăturată asigurându-i-se istoriei românești rolul care i se cuvine.

Sperăm că liceele noastre vor îmbrățișa cu interes problemele atinse aci și vor face să se audă glasul nostru acolo unde trebuie.

În tot cazul, ar fi o greșală dacă liceele noastre s'ar mulțumi să aștepte impasibile reforma dlui ministru, lăsând ca să se legifereze și de astădată *de nobis sine nobis*.

Simion Bărnuț ca educator

— Câteva din ideile și din faptele lui. —

(Sfârșit).

Dar Simion Bărnuț nu ne-a lăsat numai idei ci și pilda unei vieți de înaltă valoare educativă. Ideile, după trecere îndelungată de timp și prefaceri mari sociale, pot deveni inaccesibile urmașilor; când însă o viață de om li s'a închinat odată cu credință neștrămutată, aceasta rămâne o învățătură netrecătoare pentru toate timpurile și pentru ori ce suflet omnesc. Poate privi cu deplină încredere în viitorul său numai poporul acela care-i în stare să ridice în clipe hotărâtoare astfel de caractere devotate, nu numai calculatori reci ai problemelor lor politice. Bărnuț a fost un

astfel de caracter devotat ideilor lui, pe cari le-a prefăcut în credințe.

Încă din fragedă tinerețe acest elev distinț al școlilor ungurești, cu firea senzibilă și meditativă a simțit, deodată cu superioritatea însușită, nedreptatea disprețului pe care o mentalitate, îngâmfată îl aruncă în fața neamului său, a cărei superioritate etnică o constată cu mândrie tot mai adâncă și mai răsărită. Întors cu inima plină de acest sentiment, în lumea românească a școlilor din Blaj, peste cari străjuia încă amintirea lui Șincai, din frământarea, care nu-i mai lasă odihnă, o convingere se lămurește tot mai hotărâtă și mai noasă și mai hotărâtă: *Natura e dreaptă și consecventă cu sine*. Ea înzestreează neamurile cu tot ce are mai scump între darurile ei; legile impun tuturor datorința să le respecte. Orice stare de lucruri, dacă nu se împacă cu acest principiu, e o încătușare a legilor firii, un păcat împotriva voinții lui Dumnezeu. Deodată cu această convingere, în sufletul lui Bărnuț se ridică puternic sentimentul, care umplea nelămurit toate flotele românești în atmosfera mocnă de noasă: dorul după o stare de libertate și de demnitate omenească deplină, a cărei împlinire, socotea posibilă numai în formele de viață națională. Atunci va fi luat Bărnuț hotărârea de a-și închina viața neamului său, prea rădăcin și prea plecat pentru noblețea firii sale, ca să trezească într'insul „conștiința cea căzută și răscălită”.

În 1832 i s'a încredințat predarea istoriei universale și a filosofiei la gimnaziul din Blaj. Așfel întâia oară satisfacția de a-și exprima în cadrul acestor studii — de pe catedră convingerile. Că aceasta n'a fost mică ne-o dovedește hotărârea lui de mai târziu de a părăsi postul onorific de cancelar consistorial, în care fusese numit, și a se întoarce între elevii lui în scundele încăperi de prelegeri.

Pe vremea aceasta — era anul 1839 — mulțumită unor profesori ca Bărnuț, Bariț, I. Russu, între tinerețea școlară din Blaj se simțea o mișcare tot mai vie și tot mai multă preocupare pentru problemele mari ale existenței noastre. Mulțimi de tineri cari se strâneau în seminarul din Blaj dela școli ungurești, aduceau spiritul agitat, care stăpânea de mult în acele școli, pentru ca să întrebuințeze în căutarea nevoilor noastre, din 1833 clericii au improvisat o trupă, de diletanți ridicând, din contribuții benevole, prima școală românească ardeleană, pe care se reprezentau în fața unui public restrâns, puse ocazionale în limba noastră care altcun nu avea cinstea de a fi rostită — alături cu latina și cu cea ungurească — în școlile din Blaj. „Tot în acei ani începură să se strecoare și produse literare române din partea vecină, cu toată privegherea cu ochi de vultur și vameșilor” ne spune Bariț. Venia la Blaj — a scrisoare cu porto ridicat — și câte o revistă de

fi rămas de mult înglodat undeva, n'ar merge înainte, ca acum.

B. Și dumneata crezi că merge carul împins înainte de fapte făcute din... scopuri mai înalte? Prin fapte ca cele scrise în corespondența mea?

A. Să ne înțelegem, prietene. Ce rău affli dumneata în faptul că eu figurez între inițiatorii petrecerii aceleia străine? Am venit să-ți cer fracul dumnitale sau a-altuia? Am despoiat pe cineva de vr'un drept al său?

B. Ai spart solidaritatea Românilor din oraș. Și bine că s'a dat de trei ani lozinci: „Noi cu noi și ei cu ei”.

A. Să zicem că ai dreptate. Și ai, dacă nu te gândești mai departe, și dumneata nu te gândești la scopurile mai înalte cari m-au îndemnat să iau parte la petrecerea aceea. Nici dumneata, nici ceilalți nu pricepeți aceste scopuri.

B. Intr'adevăr nu le vedem, și mi-ar plăcea mult să mă luminezi.

A. (Zâmbind superior.) Vezi asta era drumul cel drept și înainte de-a scrie la gazetă. Totul, în lumea asta, atârnă dela lumina în care vedem un lucru. Ascultă deci. Noi, aici, suntem o mână de oameni. Din puterile noastre nu putem face nimic.

B. (Atent.) De pildă, ce nu putem face?

A. Nu putem pune un român nici în cea din urmă slujbă; străinii, la votare ne majorizează.

Și ne vor majoriza și peste cinci și peste cincizeci de ani. Cu puterea, domnule, nu putem face nimic. Deci, omul care urmărește un scop mai înalt, începe să se gândească cum s'ar putea câștiga ceva, pentru binele populației românești din oraș, pe alte căi. Eu am băgat de seamă că „vorba dulce mult aduce”. Se înțelege că, apucând pe calea asta, trebuie să fi al dracului de diplomat ca să nu-ți cunoască planurile.

Mi-am zis deci: n'are să-mi pese de ce-ori zice ai noștri, la sfârșit vor vedea că muncesc spre binele lor. Cine rîde la urmă, rîde mai bine. Și, să zicem, am spart solidaritatea. Dar și dumneata, în schimb, ce avem în perspectivă? Ajutor dela oraș pentru școala românească, umplerea unui post de medic orășenesc cu un român. Ce-mi pasă mie de ce spune lumea, de ce scrii dumneata la gazetă? Conștiința mea e liniștită, iar adevărații noștri oameni de seamă îmi vor da mie dreptate: ei pricep scopurile mai înalte. Să nu crezi că prin scârta-scârta dumnitale îmi voi pierde autoritatea! Te înșeli amar. Chiar ieri m-am întâlnit cu un bărbat fruntaș. Mi-a strâns mâna, m-a întrebat de sănătate. Vezi că nu s'a întâmplat nimic? Dela altul am căpătat azi o scrisoare confidențială. Ști cum începe: „Scumpul și prețiosul meu amic”. Și, nici nu se poate altfel, ei pricep ce înseamnă să fi om politic, să-ți ordonezi faptele din punctul de vedere al scopurilor mai înalte. Gălăgia ce-o faceți dumneavoastră la gazetă n'are efect decât în cei de seama d-voastră. Noi cei așezați, cel

cuminti poate nici nu le cetim, noi știm că gălăgia carul politiceii noastre nu se urnește din loc.

Dar se înțelege, eu nu te acuz prea grav și dumneata. D-ta ești tânăr, iar gălăgia e o boală generală la tinerețea modernă. Așa-i că dumneata n'ai știut nimic din ce ni s'a pus în perspectivă pentru că eu am spart solidaritatea?

B. Ce-ai spus d-ta n'am știut, și nici nu crezi să voteze orașul vre-odată ajutor pentru școala noastră. Dar... știu ce și s'a promis d-tale.

A. (Svâcnind de pe scaun.) Mie? Căte să-mi arunci o bănuială atât de gravă?

B. Nu-i bănuială. În două-trei zile vei căpăta slujba de avocat al județului.

A. (Rămâne pe-o clipă ca trăsniț, apoi recunoscându-și în fire.) Ei bine, recunosc că aveți dreptate dumneavoastră, tinerii o calitate, care însă nu se servește spre cinstea simțului spionajului. De bun seamă însă că dumnitale nici prin cap nu trece pentru ce vreau eu să ajung la slujba aceea.

B. Desigur din vr'un... scop mai înalt.

A. Da, tinere, înzadar zâmbesti. Eu suport zâmbetele d-tale, am suportat eu și altele pentru binele națiunii. Eu vreau să apar interesul românimeii din județul întreg, nu numai din oraș. Și, pentru scopul asta înalt voi suferi orice rău și orice rîs malițios, voi suferi orice.

B. Chiar și spargerea geamurilor dumnitale?

A. (Uimit.) Ce geamuri? Ce spui?

Sanator-Therapia.

Se primesc

tuberculoși

pentru cură de altitudine.

Budapest, VII., Városligeti fasor 11.
Telefon József 14-51. :: (E 2221)

Una berărie „Steinbruch”

și început deja calea triumfală.

Depozit principal:

Raufmann Lajos és Tsa.
Arad, piața Boros Béni 21.

Adresa:

KAUFMANNSTÄDTISCHE BIERBRAUEREI A. G.
STEINBRUCH.

No 2945)

STABILIMENTUL DE HIDROTERAPIE

și cură fizică-dietetică al doctorului

LAZAR POPOVICI

WIENA, XIII (Hietzing) str. Eduard Klein nrul 33.

in imediata apropiere de parcul împărătesc Schönbrunn. Po 2101

Prospecte și deslușiri gratis.

(E 2140)

„Cea mai frumoasă lumină”

o dă gazul acetylen, pentru care recomand aparatele mele de cea mai simplă construcție, fixate sau transportabile (sistem uscat). Celor cari au aparate Deaugid le dau pentru aceste în schimb aparatele mele de acetylen, transportabile și patentate, umplute cu 5 kgr. carbid, ceace corespunde la 8 flacări pentru luminatul în casă. — Aceste aparate nu sunt supuse nici unei comisii ale autorităților. Aparatele mele cu carbid crămitat dau o lumină de 50% mai ieftină decât cele cu carbid Deaugid. **Acord garanția cea mai sigură,** deoarece nu pretind nici o plătire anticipativă. Am referențele cele mai bune și servesc bucurios cu preliminare de spese.

INCZE FERENCZ

ORAVICZABÁNYA. (Ungaria de sud).

Întreprindere de acetylen cu brevet. — Fabrică pentru aparate de acetylen cu brevet. — A fost distins la toate expozițiile.

SPRIJINIȚI MESERIAȘII ROMANI!

Justin Ardelean

legător de cărți

Arad, Weitzer-János-u. 13.

Atelier mai bine aranjat în Arad pentru compactarea Evangheliilor și a altor cărți bisericești, cărți de legi, matricule, albumuri, măști, protocoale și totfelul de lucrări aparținătoare de bransa aceasta. (A 1692)

SANATORUL ȘI HIDRO-TERAPIA ISTVÁN-UTI

TELEFON: 81-01.

Din nou zidit, cel mai modern aranjat institut particular de cură pentru suferinții de boale chirurgice, interne și de nervi. Cură hidroterapeutică și pentru bolnavi externi. Cură magnetică Arsonvalizare. Totfelul de tratamente electroterapeutice. Băi de acid carbonic. Băi solare. Gimnastică suedeză. Röntgen.

Prim-medec-director:

Dr. VIKTOR DAPSY de DAPSY, operator.

Prospect.

Budapest, VII., István-út sarok

Hungaria-út 9.

(E 2225)

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milionară din Budapesta în 1896.

Turnătorii de clopote. — Fabrica de scaune de fier pentru clopote alui

Fiul lui Antoniu Novotny, Timișoara-Fabrică.

Se recomandă spre pregătirea clopotelor noi, precum și turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioasă pe garanție de mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fier bătut, construite spre a le întoarce în ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lătură fiind astfel scutite de preparare. — Sunt recomandate cu deosebire **CLOPOTELE GAURITE**, de dimensiuni inventate și premiate în mai multe rânduri, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu piuli ca figura S și au un ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrație mai voluminoasă decât cele de sistem vechin, astfel că un clopot patentat de 307 kg. este egal în ton cu un clopot de 461 kilograme patentat după sistemul vechin. —

Se mai recomandă spre facerea scaunelor de fier bătut, de alimentătoare, — spre readjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fier bătut — ca și spre turnarea de toate de metal. — Prețuri-curenți ilustrate trimis gratis.

Ceasornice,

Bijuterii,

Gramofoane, Plăci.

Chiar și pentru plățiri în rate.

Ceasornice „Strava”, Zele B cor. în sus, Inale-Miere 80 fileri. Lunar noua recepții de plăci. Mare magazin de articole pentru sport și lampă electrică pentru buzunari Pentru clasornicele și gramofonele noi se dă garanție de 10 ani, iar pentru reparații o garanție de 5 ani. **Atelier de reparare** pentru ceasornice, bijuterii, gramofone. Schimb de aur și argint adrobilit. Tóth József. Cronometru și orologier artistic. Szeged (Szeged) Dugonics-tér Nr. 11. Numeroase scrisori de recomandare. Prețuri-curenți ilustrate gratis. Permanenți nou-tăi de plăci românești.

Proș și în-șe trimiteți oferta!

In atențiunea negustorilor!

Acoperirea trebuințelor de ciocoladă și zaharicale pentru prăjuri de fabrică. :: ::
In depozit: Kugler, Heller, Túrth și Manner. :: ::

GÁBOR MIKLÓS Arad,

Piața Andrássy, colțul Salacz utca

Telefon 1059.

Telefon 1059.

(Oa 2270)

PRAV DE PELE HÖFER

Acest prav impregnat cu acid boric a cărui efect excelent e în general cunoscut, se pregătește în trei tărimi.

No I. prav de stropit pentru copii . . . a cor. —80

No II. Pudră, albă crem. sau roză . . . a cor. 1—

No III. Prav de stropi pentru bărbați a cor. 1—

»Babysoap» Höfer (săpun pentru copii).

Numai acele sunt veritabile, cari poartă pe fașia de pe cutie și pe capacul cutiei inscripțiunea »HÖFER».

Săpun Höfer . . . a cor. —70.

de tot neutral și inofensiv, se poate căpăta în toate farmaciile din țară și străinătate și dela:

Zentral-Versendungsdepot **HÖFER'S APOTHEKE** WIEN III, Ungargasse 14.

(E 1969-50)

Cornelia, Anna, Eugenia, Corneliu Vătanu, Vasilie Lupuț, Anuța Medrea, Emil Lupuț și soția Cornelia, Ionel Tomuța inv. și soția Livia, Petru Elenes inv. și soția Anuța, Lucretia, Silvia, Emilia, Iuliu și Petru Han, Nicolae Dabu și soția Emilia ca nepoți și nepoate. Petru și Ana măr. Popescu ca fete și soră. Florian Han, cumnat. — Odihnească în pace.

Paserea împușcată. „Berliner Tageblatt” publică o scrisoare de pe câmpul de război franco-german, în care trimițatorul face cunoscute amănuntele prinderii lui Chevilland, cel mai iscusit discipol al lui Pegoud:

— După amiază pe la orele 5 eram în marș spre cetatea... și pe drum am împușcat un aeroplan francez, constrângându-l să se coboare. Din aeroplan s'au coborât un tânăr ofițer din statul major francez și un pilot, a cărui față îmi păru imediat cunoscută. După o scurtă gândire, îmi trecu prin minte că pilotul nu e altul, decât renumitul Chevilland, pe care îl văzusem dându-se peste cap cu aparatul său pe Rotthausen. Intrebați de nume prizonierii nici decum n'au voit să și-l spună. Eu m'am anunțat însă imediat la comandantul corpului nostru raportându-i că l-am recunoscut în pilot pe Chevilland, cu care beusem bere în Rotthausen și care vorbește și limba germană. Generalul și ceilalți ofițeri s'au bucurat foarte de acest bun vânat, căci la Chevilland s'au găsit hărți foarte importante și bombe. Renumitul pilot a declarat că de fapt nici nu înțelege, cum de i-a ținut pe Germani chiar și la înălțimea de numai 100 metri, de Englezi.

Soldatul prusiac. Un dialog foarte caracteristic a avut loc între un colaborator al ziarului „Liberté” și între soldați prusiani, cari au ajuns ca prizonieri la Paris.

— Gândiți-vă — li întrebă ziaristul — că o să ajungeți în Paris.

— Noi nu am ajuns în Paris — răspunde soldatul prusiac. — Știu doar bine, că vom fi duși mai departe. Ceilalți însă vor veni la Paris.

— Cari ceilalți?

— Der Kaiser und sein Herr!

— Dar nu știți că au pierdut lupta și că îi vom scoate afară din țară.

Cei trei soldați n'au răspuns. Au dat mândri din cap, că nu cred și au întors spatele ziaristului. Acesta însă n'a cedat.

— D-voastră nu credeți. Dar acesta-1 adevarul.

Unul dintre prizonieri s'a întors și privind teapăn în ochii ziaristului francez a răspuns:

— Împăratul a spus, că vom merge la Paris, iar împăratul nu minte niciodată.

Dare de seamă. La colecta inițiată de dna Valeria Ghita a contribuit cu perinița pentru cei răniți în război: Dna A. Secula 2 perinițe și 2 fețe. Dna V. Ghitta 2 p. 2. f. Dna I. Gozman 2 p. 2. f. Florița Bucălan 2 p. 4 f. Sofia Mihălescu 1 p. 1. f. Maria Văduvoiu 1 p. 2 f. Catifa Flueraș 1 p. 1 f. Saveta Miclăuș 2 p. Milița Grec 2 p. 2 f. Sida Miclăuș 1 p. 1 f. soția lui Ioan Trimbăta 1 p. 1 f. Mama lui Ștefan Agrima 2 p. Ielca Miclăuș 1 p. Dna Scherer 1 p. 1 f. Șiria, la 15 Septembrie 1914 — Victor Ghita, paroh gr.-cat.

Ultima oră.

Situația noastră în Galiția.

SVONURILE PRESEI ANTANTEI. — STIRE FALSĂ DESPRE CĂDEREA FORTURILOR DELA PRZEMYSŁ.

Agentșii Tel. U. i se comunică de la cartierul general cu data de ieri:

Concentrarea forțelor noastre armate, după lupta dela Lemberg, spre vest dela râul San a dat prilej nu numai unor explicații și comentarii absolut malțioase și ironice din partea presei puterilor din tripla antantă, ci a avut darul de a i se da o explicație greșită și în altă parte. Față de această stare a lucrurilor trebuie să declarăm, că această concentrare a forțelor noastre armate s'a făcut cu absoluta noastră voință, ceea ce de altfel o dovedește și faptul, că Inamicul nu a putut și nici n'a încercat să neliniștească concentrarea noastră.

Svonurile despre pretinsele succese ale in-

micului la râul San, sunt absolut false. Atât s'a întâmplat numai că la trecerea noastră peste San Rușii și-au concentrat numeroase trupe cari au bombardat trupele noastre, cântând zadarnic să ne impedeze trecerea.

După trecerea trupelor noastre noi insumi am aruncat în aer podurile.

Svonul din sursă engleză despre căderea a două forturi la Przemysl, e o curată invențiune.

Situațiunea noastră pe câmpul de luptă din Balcani e încă tot favorabilă.

1914

POȘTA REDACȚIEI.

D. Thomas Pompilius, Radna. Exceptional v'am înapoiat manuscrisul, încă a doua zi după primirea lui. Desigur s'a pierdut la postă. Dacă ar fi fost mai românească traducerea, publicam „fantazia”.

Dlul E. I. Ciuș. Din București primim regulat un singur ziar „Ziua” și o singură revistă „Foia pentru informațiuni comerciale”. Iertați întârzierea. Dl D. a lipsit din Arad câteva zile.

B. V. U. Paginile albe, adică, mai la drept, coloanelle albe sunt totdeauna urme de suprimare din partea cenzurii. Greșala de mașină este exclusă. Din partea oficialității ni s'a cerut să nu mai punem cuvântul „confiscat”. Cei cititori vor fi înțeles.

A. V. in B. Există un soi de oameni, cari sub masca bunăvoinței exercită cea mai cumplită tiranie. Mai ales, dacă e de genul feminin protectorul d-tale, de care ne scrii, te sfătuim să te ferești de el.

V. Clorogariu, Pecica. Vom da un foileton despre cele ce doriți. Un batalion e format cam din 1040 feciori. Patru batalioane fac un regiment. Baterii de tunari sunt de câte 4 și 6 bucăți. Etc.

P. Pribeag. Deși zilele de azi nu ne par de loc idilice, iată la acest loc, îți împlinim dorința. Dar să faci nițică economie, cu dragostea...

Cântec.

Sună de departe...
Sună cornul iară,
Tristă-i e doinirea:
Jalnică și rară.

Doruri împletește...
— Visuri sfărimate
Se destramă 'n versul
Doinei trăgănată.

Jale îmi trimite
Buciumul prin noapte,
Jale tănuită
In ascunso soapte.

Hălmașiu, 1914.

P. Pribeag.

POȘTA ADMINISTRAȚIEI.

C. P. B. Încă 6 cor. aveți de plătit pe 1914. Ioan Ianciu, Almaș. Hârta de foaie o cumpăram cu 32 fil chilogramul. Hârta mai fină se vinde cu prețul dela 62 fil. in sus.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

Nr. 331--1914. prim.

Publicațiune.

Comuna Kistalmács (Tălmăcel) exarenda-ză pe calea licitațiunii publice verbale împreunată cu oferte legale în scris dreptul de vânat pe 6 ani din 1 Ianuarie 1915 până la 31 Decembrie 1914.

Licitatiunea se va ținea la 11 Octombrie 1914 la 3 ore după amiază.

Pretul strigării 1200 cor. Vadiu 10%. Condițiunile se pot vedea zilnic în cancelaria comunală.

Kistalmács, la 10 Septembrie 1914.

Pi 2282—3.

Primăria comunală.

AVIZ.

Caut un PRACTICANT cu matură.

Ioan Budaker,
farmacist Câmpeni (Topánia)

Bu 2293—3.

Comunitatea de avere a fostului regiment confinar romano-banatic Nr. 13.

Nr. 558/C

1914.

Onorat oficiu comunal!

Din partea Comunității de avere a fostului regiment confinar romano-banatic Nr. 13 vor distribui pentru anul școlar 1914/15 studenților ordinari, cari frecventează școli superioară de silvicultură, alte academii și universități, precum și elevilor din clasele a gimnaziilor și școalelor reale și frecuenților altor școale speciale din patrie, ajutoare în bani.

Ajutoare se vor conferi numai la cei care ai împăduririlor, cari dovedesc progresul studiilor și au purtare bună.

Cei ce doresc să obțină vr'unul din aceste ajutoare sunt provocați a-și subțerne petițiile lor, timbrate în toată regula, Comitetului comunității de avere până la 10 Octombrie 1914 st. n.

Rugărilor petenților au să fie instruite următoarele documente:

1. Atestat școlar din anul școl. 1913/14 în original sau în copie legalizată, din care va vedea progresul fiecăruia.

2. Certificat despre frecventarea școlii în anul școlar curent.

3. Atestat despre averea mișcătoare și mișcătoare a familiei.

Onoratul oficiu comunal este rugat a publica concursul de față în comună cu obiectivul, că petițiile intrate după termenul fixat asemenea și cele neaprovazute cu documente înșirate mai sus, în fine petițiunile acelor studenți, cari frecventează alte institutii și cele specificate în acest concurs, nu vor fi luate în considerare.

Din ședința Comitetului, ținută în Câmpeni la 23 Iulie 1914.

Patriciu Drăgălinescu,
președinte.

(Co 2296—1)

Farmacia la „Provedința dzeiască” BUDAPESTA, strada Király numărul 84.

Renumitele și mult căutatele cosmetice p. femei întrec orice preparate franceze, au efect n. întrecut:
Allhie camforată de față 1 teglă . . . cor. 1.—
Săpun Iulienne 1 bucătă . . . cor. 1.—
Pudră Iulienne, în 3 culori, 1 cutie . . . cor. 1.—
Pastă de dinți Helena 1 teglă . . . cor. 1.—
Apă de păr împotriva cărunței 1 sticlă . . . cor. 1.—
Spirt întâriitor pentru păr 1 sticlă . . . cor. 1.—
Mult căutatele pastile Migrain pentru păr 1 cutie . . . cor. 1.—

SANATORUL Dr. GRUNWALD BUDAPEST, VII., VÁROSLIGETI FASOR 13-15.

Se primesc bărbați și femei cari sufer de boale femești, — de chirurgie și boale interne, și lehuze. Bolnavii își aleg singuri medicul curant. Cură radium-Mesophorium. Laborator chimic și Röntgen.

(E 9217)

Sanator-Therapia.

Se primesc

tuberculoșici

pentru cură de altoire.

Budapest, VII., Városligeti fasor 11.
Telefon József 14 51. :: (E 2221)

La berărie de Steinbruch

La început deja calea triumfală.

Depozit principal:

Lafmann Lajos és Tsa

Arad, piața Boros Béni 21.

SPRIJINIȚI MESERIAȘII ROMANI!

Justin Ardelean

legător de cărți

Arad, Weitzer-János-u. 13.

Atelier mai bine aranjat în Arad pentru compactarea Evangheliilor și a altor cărți bisericești, cărți de legi, matricule, albumuri, măști, protocoale și tofelul de lucrări aparținătoare de branșa aceasta. (A 1692)

SANATORUL ȘI HIDRO-TERAPIA ISTVÁN-UTI

TELEFON: 81-01.

Din nou zidit, cel mai modern aranjat institut particular de cură pentru suferinții de boale chirurgice, interne și de nervi. Cură hidrotropică și pentru bolnavi externi. Cură magnetică Arsonvallsare. Tofelul de tratamente electroterapeutice. Băi de acid carbonic. Băi solare. Gimnastică suedeză. Röntgen.

Prim-medic-director:

Dr. VIKTOR DAPSY de DAPSY, operator.

Prospect.

Budapest, VII., István-út sarok Hungária-út 9. (E 2225)

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote. — Fabrica de scaune de fier pentru clopote alul

Fiul lui Antoniu Novotny, Timișoara-Fabric.

Se recomandă spre pregătirea clopotelor noi, precum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe garanție de mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fier bătut, construite spre a le întoarce în ușurință în ori-ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lăture fiind astfel scutite de crepare. — Sunt recomandate cu deosebire **CLOPOTELE GAURITE**, de dânsul inventate și premiate în mai multe rânduri, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu zăuri ca figura S și au un ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrație mai voluminoasă decât cele de sistem vechiu, astfel că un clopot patentat de 337 kg. este egal în ton cu un clopot de 461 kilograme patentat după sistemul vechiu. — Se mai recomandă spre facerea scaunelor de fier bătut, de sinestătitoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fier bătut — ca și spre turnarea de toace de metal. — Prețuri-curente ilustrate trimis gratuit.

Adresa:

PTSTÄDITSCHER BIERBRAUEREI A. G. STEINBRUCH.

(2245)

STABILIMENTUL DE HIDROTERAPIE

și cură fizică-dietetică al doctorului

LAZAR POPOVICI

WIEN, XIII (Hietzing) str. Eduard Klein nrul 33.

În imediata apropiere de parcul împăratesc Schönbrunn. Po 2101

Prospecte și deslușiri gratis.

Ceasornice,

Bijuterii,

Gramofone, Plăci.

Chiar și pentru plățiri în rate.

Ceasornice „Strava”, dela 8 cor. În sus, laele-tiere 80 fileri. Lunar nou recepții de plăci. Mare magazin de articli pentru sport și lampe electrice pentru bușnari! Pentru ceasornicele și gramofonele noi se dă garanție de 10 ani, iar pentru reparație o garanție de 8 ani. Atelier de reparație pentru ceasornice, bijuterii, gramofone. Schimb de aur și argint zdrobit. Tóth József, Cronometr și orologier artistic, Szegediu (Szeged) Dugonics-tér Nr. 11. Numeroase scrisori de recunoștină. Prețuri ilustrate gratis. Permanent nouități de plăci românești.

In atențiunea negustorilor!

Acoperirea trebuințelor de ciocoladă și zaharicale pentru prețuri de fabrică. :: ::
In depozit: Kugler, Heller, Túrth și Manner. :: ::

GÁBOR MIKLÓS Arad,

Piața Andrassy, colțul Salacz utca

Telefon 1059. Telefon 1059.

(Ca 2270)

(I 2140)

Cea mai frumoasă lumină”

o dă gazul acetylen, pentru care recomand aparatele mele de cea mai simplă construcțiune, fixate sau transportabile (sistem uscat). Celor cari au aparate Beaugid le dau pentru aceste în schimb aparatele mele de acetylen, transportabile și patentate, umplute cu 5 kgr. carbid, ceace corespunde la 8 flacări pentru luminatul în casă. — Aceste aparate nu sunt supuse nici unei comisii ale autorităților. Aparatele mele cu carbid cramilat dau o lumină de 50% mai ieftină decât cele cu carbid Beaugid. Acord garanția cea mai sigură, deoarece nu pretind nici o plățire anticipativă. Am referențele cele mai bune și servesc bucuros cu preliminare de spese.

INCZE FERENCZ

ORAVICZABÁNYA. (Ungaria de sud).

Preparare de acetylen cu brevet. — Fabrică pentru aparate acetylen cu brevet. — A fost distins la toate expozițiile.

PRAV DE PELE HÖFER

Acest prav impregnat cu acid boric a cărui efect excelent e în general cunoscut, se pregătește în trei tărmi.

No I. prav de stropit pentru copii . . . à cor. —80

No II. Pudră, albă crem. sau roză . . . à cor. 1—

No III. Prav de stropi pentru bărbați à cor. 1—

»Babysoap« Höfer (săpun pentru copii).

Numai acele sunt veritabile, cari poartă pe fâșia de pe cutie și pe capacul cutiei iscălitura »H Ö F E R«.

Săpun Höfer à cor. —70.

de tot neutral și inofensiv, se poate căpăta în toate farmaciile din țară și străinătate și dela:

Zentral-Versendungsdepot **HÖFER'S APOTHEKE WIEN III.** Ungargasse 14. (E 1968-50)

CEL MAI MODERN INSTITUT TIPOGRAFIC
ROMÂNESC DIN UNGARIA ȘI TRANSILVANIA

„CONCORDIA”

SOCIETATE
PE ACȚIUNI

ARAD,

STR. ZRINYI
NRUL 1/a.

Fiecare aprovisionat cu cele mai moderne mașini din strălucitate și
patrie, ca: mașini de culor, mașini de tipar, mașini de
tăiat și mașini de vârsat oțel, precum și cu cele mai
moderne litere, primește spre executare totfelul de opări, ro-
viste, fol, placate, registre, tipărișuri pentru bănel
și societăți, precum și tipărișuri advocaționale, învi-
tări de logodnă, cununie și pentru petrecere Anului
funerale se execută cu cea mai mare urgență. Se execută tot
felul de lucrări de această branșă dela cele mai simple până la
cele mai fine. — Executare promptă. — Prețuri moderate.

Pictură pe sticlă și atelier mozaic

pentru biserici și alte feluri de clădiri.
Adaptare cu sticlă decorativă în stil ANTIC și
MODERN în cadrul de ARAMĂ și PLUMB, cu
prețuri convenabile execută

RUHR és SPITZ

Budapest, VIII., Lillom-u. 28 sz.

Proiecte și prospecte gratis.

(R. 1929-50).

INTREPRINDERE TEHNICĂ ȘI DE LUMINAȚIE

Arad, Weltzer János, palatul Minorităților

Telefon 35.

Telefon 75

Instalațiuni electrice cu prețuri foarte convenabile
Oferim on. public candelabre elegante
cu prețuri moderate. Ținem la dispo-
ziție prețurentul original al celor
de seamă fabrici de candelabre. Buc-
cutăm totfelul de transformări de cande-
labre, cea-ce aducem la cunoștință
ales acelor ce-și schimbă locuința. Tot
foane de casă, instalațiuni de curent
electrice pentru camere, aranjamente
și reparări; lampe electrice pentru
busunar, ciucuri și prisme de sticlă,
totfelul de articli și instrumente de
luminație.

Cu deosebită simț

INTREPRINDERE TEHNICĂ ȘI DE LUMINAȚIE

HOFFMANN és Társas, în ARAD

„TRANSYLVANIA”

SIBIU, strada
Cisnădiei 1-5.

„ :: :: (EDIFICIILE PROPRII.)

Asigurări împotriva focului, pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini,
cele mai favorabile condiții.

Asigurări asupra vieții (pentru învățători și preoți români gr.-or. și gr.-cal
dela așezămintele confesionale cu avantajii de
bite), pe cazul morții și cu termen fix, cu plăți simplă sau dublă ac-
pitalului, asigurări de penzie și de participare la câștig asigurări de
zestre (copii), pentru serviciul militar, asigurări pe spese de înmormântare

Asigurări de accidente corporale, contra infracției (furt prin spargere
și alte nenorociri întâmplătoare)

Asigurări contra grindinei (de piatră). Asigurări de pagubă la apărute

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1913	K.	5.635.328-12
Capitale asigurate pe viață achitate	„	5.755.850-27
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1913	(foc	144.436,366-
	(viață	12.067,202-
Fonduri de întemeiere și de rezervă	„	2.696,450-

Prospecte în combinațiile cele mai variate se trimit și se
dău gratuit orice informații în birourile direcțiunii, strada
Cisnădiei nr. 5. la agentura principală în Arad, Brașov, Cluj
precum și la toate agenturile locale.

Persoane versate în acvișii, cari au legături bune, se primesc în serviciul institutului cu condiții favorabile.

(Ta 239-50)